

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep

0030 Oslo

Deres referanse

Vår referanse
14/00025-20

Vår dato
29.04.2014

Hørings svar - forskrift om barns rett til medvirkning og barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson

Fellesorganisasjonen (FO) er et fag- og profesjonsforbund som organiserer nær 27 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Mange av våre medlemmer arbeider innenfor barnevernet.

FO støtter forslaget til forskrift om barns rett til medvirkning og barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson i egen barnevernssak. I tillegg har vi noen kommentarer og justeringsforslag.

Barns rett til medvirkning

FO ønsker å understreke betydningen av at barn og unge gis muligheten til å si sin mening, og fortelle hva de ønsker og hvordan de opplever situasjonen. Å innta et barneperspektiv innebærer å sette seg inn i barnets situasjon og gjøre valg for fremtiden som sikrer barnet en god oppvekst. Begrepet barnets perspektiv innebærer at barnevernet også har en forpliktelse til å ha kunnskap om barnets egne oppfatninger, tanker og meninger. Kommunikasjon med barnet blir sentralt for å kunne oppnå denne kunnskapen. Dette handler om å forstå barnet som et kompetent og aktivt subjekt i relasjon til sin omverden, men også om konkrete kommunikasjonsferdigheter i kontakt med barn. Metoder og modeller for kommunikasjon og samarbeid med barn må hele tiden videreutvikles. Dette må sikres først og fremst av ledelsen, men også de ansatte i barnevernet har et ansvar for å sikre faglig forsvarlig arbeid i møte med barn.

FO vil understreke betydningen av det i merknaden til forskriftens §3 vektlegges at medvirkning kan skje på flere måter, samt at medvirkning bør ivareta barns ulike bakgrunn. Eksempelvis nevnes blant annet barns funksjonsevne. FO vil i den forbindelse påpeke at forskning indikerer at det i disse barnas saker ofte er en del ekstra utfordringer som går utover ivaretagelsen av barnet¹. Det vil derfor være viktig med et ekstra fokus på å sikre deres rett til medvirkning og samarbeid. Språkbakgrunn er også nevnt. Av den grunn ønsker vi å fremheve at en god tolketjeneste for barn er en viktig ressurs for at de skal kunne få medvirke i egen sak. Det må derfor legges vekt på bruk av tolketjenester i de situasjoner der det kan være aktuelt fordi barnet ikke snakker eller forstår godt norsk.

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

¹ NOVA Rapport 17/2011

Når det gjelder forskriftens § 3 om barns rett til medvirkning mener vi at denne kan tydeliggjøres bedre ved at formuleringene knyttes nærmere barnekonvensjonen, slik Helsetilsynet har foreslått i sitt hørings svar:

Forslag til § 3 definisjon av medvirkning (endringsforslag i uthevet skrift):

Med medvirkning forstås at barnet i **alle forhold som vedrører det** skal gis mulighet til å forstå, gi **uttrykk for sine synspunkter** og bli lyttet til. Barn kan medvirke **og påvirke** i egen sak ved å uttrykke sin forståelse, valg og preferanser gjennom verbal og ikke-verbal kommunikasjon. Medvirkningen bør ivareta barnas forskjellige bakgrunn som etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.

Det samme gjelder § 6 (endringsforslag i uthevet skrift):

Barnets perspektiv og meninger skal inkluderes i vurderingen av hva som er barnets beste. Barnets synspunkter **skal i alle forhold som vedrører barnet tillegges behørig** vekt i samsvar med barnets alder og modenhet. Barnet skal informeres om de ulike avgjørelser som er truffet og hvilke vurderinger som ligger til grunn for disse.

Barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson

FO har tidligere uttalt at vi mener at barn i barnevernet skal ha rett på en særskilt tillitsperson, om de ønsker det. Videre at dette skulle komme tydelig fram i loven. Imidlertid inneholder både lov og forskrift en (...) *kan gis anledning* (...) formulering. Vi anbefaler derfor at det i merknaden til forskriftens § 9 må komme en tydeligere faglig anbefaling om at barneverntjenesten bør legge til rette for at barn og unge kan ha en særskilt tillitsperson. Vi mener dette bør knyttes opp til barneverntjenestens ansvar for å gi faglige forsvarlig tjenester, jf barnevernlovens § 1-4.

Vi mener, og har også tidligere ment, at retten til en særskilt tillitsperson skal tilbys barn fra første dag i barnevernet, og ikke kun når barnevernet har overtatt omsorgen for barnet. Vi mener avgrensingen til barn som barnevernet har overtatt omsorgen til er lite hensiktsmessig. Både barn som plasseres i fosterhjem eller institusjon etter § 4-4, 4. ledd, eller på § 4-24 og § 4-26, samt barn som mottar hjelpetiltak eller er i en prosess hvor barnevernet vurderer omsorgsovertakelse kan ha andre interesser enn sine foreldre/foresatte.

I merknaden til forskriften forutsetter departementet en sammenfallende interesse mellom barn og foreldre ved hjelpetiltak, samt at foreldrene vil ivareta barnets interesser. Dette mener vi ikke er en reell virkelighetsbeskrivelse for mange barn. Når barn under 15 år ikke er gitt selvstendige partsrettigheter kan det i noen saker føre til at barnets interesser ikke kommer frem fordi de går på tvers av foreldrenes. Dette er en utfordring det må arbeides videre med. For eksempel i meldings- og undersøkelsesfasen. En tillitsperson er ikke løsningen på denne utfordringen, men kan likevel være med å bidra til barnets interesser synliggjøres og ivaretas gjennom hele saksgangen. Målet med tillitspersonordningen må være å sikre at barnet har en fortrolig person gjennom hele saksgangen.

FO synes det er bra at det i merknaden til forskriftens § 9 kommer frem at barnet også kan gis mulighet til ha med seg en tillitsperson i saker der

barnevernet ikke har overtatt omsorgen for barna. Det fremkommer imidlertid at dette skal skje i samråd med foreldrene, og det kan neppe gjennomføres uten foreldrenes samtykke. FO mener at verken lov- eller forskriftstekst går langt nok for å sikre barn en fortrolig person gjennom hele saksgangen. Vi vil derfor anmode om at det arbeides videre for en utvidelse av ordningen.

Utfordringer ved ordningen

I hovedsak mener vi dette er en god bestemmelse. Likevel ser vi noen utfordringer når den utformet som en uformell ordning. For det første handler det om barns klagerett når barneverntjenesten overprøver deres valg av tillitsperson. FO er enig i at barneverntjenesten må kunne overprøve barnets valg. Imidlertid er bestemmelsen utformet generelt både i forskriftens § 10 og i veiledning som gis under merknader. Vi ser derfor for oss at det finnes et potensial for konflikt dersom barnets valg blir overprøvd. Utenom at foreldre kan prøve å påvirke tillitspersoner, sier man ikke noe konkret om hva som er å anse som å skade et barns interesse eller å ha uheldig innflytelse. Det vil for eksempel være viktig at tillitspersoner kan formidle barnets uenighet med barnevernet uten at barnet skal være redd for at barnevernet griper inn og fjerner tillitspersonen. Og på samme måte vil det være viktig for barneverntjenesten at deres beslutning om å fjerne en tillitsperson ikke ugyldiggjøres av barnet med at barnevernet ikke tåler kritikk. FO anbefaler derfor at det utarbeides en tydeligere veiledning på hva som kan anses som å skade et barns interesse eller å ha uheldig innflytelse på barn.

Vår andre kommentar når det gjelder utfordringer handler om tillitspersonens nøytralitet. Vi er enig at det er et ideal at tillitspersonen skal være nøytral og representere barnets interesser. En slik nøytralitet vil ofte være kompetanse som opparbeides gjennom veiledet bevisstgjøring og refleksjon i utviklingen av en profesjonell fagkompetanse, ofte gjennom utdanning. Når ordningen er utformet på en slik måte at tillitspersonene ikke får opplæring, eller skal ha oppfølging fra barneverntjenesten, er vi usikre på om den legger til rette for at tillitspersonen vil klare å oppfylle dette kravet.

En tredje kommentar når det gjelder utfordringer ved ordningen er at det ikke er lagt opp til utgiftsdekning og kompensasjon for tapt arbeidsfortjeneste for tillitspersonen. Uten dette stiller FO spørsmål ved hvordan barneverntjenesten skal kunne legge til rette for at tillitspersonen skal ha reell mulighet til å delta når barnet skal i samtaler, møter, rettssak osv.

En siste kommentar handler om departementets konklusjon om at innføring av ordningen ikke vil medføre økonomiske og administrative konsekvenser av betydning for kommunene. Vi vil derfor påpeke at i forskriften, og særlig i merknadene, gis barneverntjenesten flere oppgaver som vil gi merarbeid utover dagens oppgaver.

Generelle kommentarer

For at barna skal bli hørt og at ordningen med tillitsperson skal fungere, mener FO at det er viktig å se på sammenhengen mellom godt og profesjonelt barnevernfaglig arbeid og antall fagansatte i barneverntjenesten.

Internkontroll

Forskrift om internkontroll etter barnevernloven skal sikre at kommunene utfører oppgavene sine i samsvar med krav fastsatt i barnevernloven eller i medhold av denne. Barnevernloven er nå blant annet skjerpet med et forsvarlighetskrav, og den 01.06.14 iverksettes en betydelig styrking av barns rett til medvirkning. I tråd med disse lovendringene mener FO at det vil være nødvendig at forskriften om internkontroll etter barnevernloven revideres og videreutvikles. Vi mener den må bearbeides slik at den sikrer barns medvirkning og vektlegger barnevernets samarbeid med barn. Videre at den må sikre at kommunen avsetter de nødvendige ressursene til kompetanse og bemanning, for å sikre lovkravet om forsvarlige barneverntjenester. En god interkontroll forskrift er et viktig virkemiddel for å sikre god barnevernfaglig ledelse

FO vil ha et barnevern som har nok ressurser til å ivareta sitt samfunnsmandat på en god måte, og som sikrer alle barn trygge og gode oppvekstvilkår. Derfor mener vi at det også i forskriften om interkontroll etter barnevernloven må tas inn krav til kompetanse og bemanning. FO anbefaler minimum 5 fagstillinger per kommunal barneverntjeneste, hvor ansatte har mellom 10-15 saker. Dette gjør vi fordi vi mener at:

- Høy kompetanse nærmest mulig de det gjelder er viktig
- Kvalitet handler om at barnevernsarbeiderne får brukt sin kompetanse
- Rammebetingelser som gode veilednings- og kompetansesystemer, barnevernfaglig ledelse, samt arbeidsforhold er sentralt
- Gode arbeidsforhold betyr gode fagmiljø og nok kapasitet for den enkelte saksbehandler

FO har vært og er en sterk pådriver for å sikre det kommunale barnevernet flere stillinger. Vi mener derfor at det å ansette flere fagfolk i den kommunale barneverntjenesten fortsatt er noe av det viktigste politikerne kan gjøre for å gi de mest utsatte barna best mulig hjelp, og vil være vesentlig for at lovendringer og forskrift om barns medvirkning skal kunne følges opp på best mulig måte.

Bemanning og kompetanse i barnevernsinstitusjoner

I tillegg vil andel fagansatte i barnevernsinstitusjoner være sentralt for å ivareta barn og unges rett til medvirkning. Barnevernsinstitusjonene har ansvar og omsorg for noen av de mest utsatte og sårbare barn og unge. For å sikre deres rett til medvirkning mener vi at fagkompetansen må være svært høy. Vi tilrår derfor at det settes et kompetansekrav om minimum 80 % med barnevernfaglig/sosialfaglig kompetanse i alle barneverninstitusjoner. Dessuten at både leder og stedfortreder minst skal ha treårig barnevernfaglig/sosialfaglig bachelor som grunnutdanning, samt en tilleggsutdanning i administrasjon og ledelse inkludert i eller i tillegg til en master.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Tonje Wejden
Fagkonsulent